

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania M. R.

od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość policyjnej renty inwalidzkiej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 29 stycznia 2024 r.,

wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Romualda Dalewskiego od
rozpoznania sprawy I USK 95/23,

**oddala wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego
Romualda Dalewskiego od rozpoznania sprawy I USK 95/23.**

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Najwyższego Romuald Dalewski został wyznaczony do rozpoznania sprawy skarżącego M. R. na etapie przedsądu, z terminem posiedzenia 24 stycznia 2024 r. W piśmie z 14 grudnia 2023 r. (wpłynęło do Sądu Najwyższego 19 grudnia 2023 r., [...] - do wyznaczonego sędziego 12 stycznia 2024 r.) pełnomocnik skarżącego wniósł o wyłączenie sędziego od rozpoznania niniejszej sprawy zawisłej na skutek skargi kasacyjnej odwołującego od prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 25 października 2022 r., III Aua 566/21, z powołaniem się na art. 29 § 5 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, a w uzasadnieniu na art. 45 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz orzecznictwo międzynarodowe, jak i uchwały Sądu

Najwyższego z 20 stycznia 2020 r. oraz 2 czerwca 2022 r., a także wydruki artykułów w celu wykazania, że istnieje w przestrzeni publicznej informacja dotycząca wątpliwości co do standardu bezstronności i niezawisłości Sędziego Sądu Najwyższego. Wniosek o wyłączenie sędziego w przedmiotowej sprawie (dotyczy skargi kasacyjnej o rentę inwalidzką) obejmuje argumentację strony w jednym wspólnym piśmie.

Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych stwierdził w piśmie z 28 grudnia 2023 r., że wniosek pełnomocnika ubezpieczonego złożony w trybie art. 29 § 5 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym nie zawiera braków formalnych i wniósł o jego zarejestrowanie w repetytorium I PUB. W związku z otrzymaniem akt 17 stycznia 2024 r. sędzia sprawozdawca z uwagi na rozpoczęcie powyższego postępowania przedłożył je Przewodniczącemu Wydziału I Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, który w odpowiedzi pismem z 18 i 23 stycznia 2024 r. w związku z toczącym się postępowaniem w sprawie I PUB 5/23, podtrzymał zarządzenie o rozpatrzenie sprawy o wyłączenie sędziego (kontrolka rozstrzygnięć incydentalnych [...], [...])¹).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziego w przedmiotowej sprawie nie jest zasadny. Został wniesiony po zawiadomieniu o składzie Sądu Najwyższego wyznaczonym do rozpoznania skargi kasacyjnej (w istocie na etapie przedsądu), co uprawnia stwierdzenie, iż wniosek odwołuje się do szerokiego spektrum podstaw, które nie prowadzą do uwzględniania wniosku o wyłączenie sędziego Romualda Dalewskiego.

Należy zauważyć, że z chwilą powołania sędziego Sądu Najwyższego jest niezawisły (art. 178 ust. 1 Konstytucji). Ustrój i postępowanie przed sądami określają ustawy (art. 176 ust. 2 Konstytucji RP). Oznacza to, że wyłączenie sędziego jest ściśle określone w ustawie, a zatem nie może być dowolne. Odwołanie się we wniosku do szeregu uchwał i orzeczeń Sądu Najwyższego oraz przepisów art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz orzecznictwa

międzynarodowego nie zmienia oceny, że decyduje polska ustawa zgodna z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgłoszony we wniosku problem nie jest nowy. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 lutego 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł: 1. Art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji. 2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w związku z art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 23 marca 2006 r., K 4/06; 11 września 2017 r., K 10/17). 3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygania przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wprawdzie wyrok Trybunału dotyczy art. 49 Kodeksu postępowania cywilnego, jednak pozwala stwierdzić, że przedstawiona w nim wykładnia prawa rozciąga się również na problem stosowania prawa w sprawie ze względu na zbieżną podstawę oceny dopuszczalności wyłączenia sędziego od rozpoznania

sprawy (*ad maiori ad minus*). Nieuprawnione jest zatem odwołanie się do podstaw wyłączenia sędziego. Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że: Art. 49 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (na temat relacji prawa krajowego i europejskiego, w tym unijnego por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia: 17 października 2021 r., K 3/21, 24 listopada 2021 r., K 6/21, 10 marca 2022 r., K 7/21).

Obowiązkiem każdego sędziego powołanego na urząd przez Prezydenta Rzeczypospolitej, korzystającego w ten sposób z przysługującej prerogatywy, jest wymierzanie sprawiedliwości. Służba ta znajduje nienaruszalne podstawy w trwałości i niepodważalności aktu prezydenckiego powołania (art. 179 w zw. z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Obowiązek taki wynika również z rotę przysięgi składanej przez każdego sędziego, a „odmowa wykonywania wymiaru sprawiedliwości” jest przewinieniem służbowym (dyscyplinarnym) sędziego (art. 107 § 1 pkt 1a u.s.p.). Wyłączenie gwarancji wynikających z zasady niezawisłości sędziowskiej mogące skutkować odpowiedzialnością dyscyplinarną dotyczy „poważnych i całkowicie niewybaczalnych zachowań ze strony sędziów, polegających na przykład na (...) odmowie wymiaru sprawiedliwości, podczas gdy jako depozytariusze funkcji orzeczniczych mają za zadanie orzekać w sporach poddawanych im pod rozstrzygnięcie przez jednostki” (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 15 lipca 2021 r. w sprawie Komisja Europejska przeciwko Polsce, C-791/19, pkt 137). Akt powołania sędziego oznacza jego upoważnienie do wydawania orzeczeń w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 5 czerwca 2012 r., K 18/09; 24 października 2017 r., K 3/17).

Ponadto zgodnie z obowiązującymi aktami prawa, w tym § 3 art. 29 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym: Niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy, lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego, lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z

zakresu wymiaru sprawiedliwości. Reguły te obowiązują do wszystkich sędziów, na podstawie § 1 i 2 art. 42a Prawo o ustroju sądów powszechnych: Zarówno w ramach działalności sądów lub organów sądów niedopuszczalne jest kwestionowanie umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, jak i ustalanie lub ocena przez sąd powszechny, lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego, lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Należy zwrócić też uwagę, że nawiązując do uchwały połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20), Trybunał Konstytucyjny orzekł o jej niezgodności z: art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej; art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20). Zatem to właśnie polskie prawo w art. 48 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania cywilnego określa, kiedy sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy (w związku z art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej). Nie ma więc prymatu umów międzynarodowych ani orzeczeń Sądów Europejskich, gdyż ustrój i postępowanie przed sądami polskimi to wyłączna kompetencja ustawodawcy (art. 176 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Powołanie sędziego jest wyłączną kompetencją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, którą wykonuje na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa (postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 21 kwietnia 2020 r., Kpt 1/20). W przypadku konfliktu w tym zakresie między prawem polskim a europejskim (orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej albo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka) dla sądu polskiego pierwszeństwo ma orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego (zob. choćby wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r., K 3/21, z 24 listopada 2021 r., K 6/21, z 10 marca 2022 r., K 7/21). Reguły te obowiązują wszystkich sędziów. Potwierdza to ustawa o Sądzie Najwyższym, która stanowi, iż niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy, lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego, lub

wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności (art. 29 § 3 i 4 ustawy).

Właściwe ukształtowanie składu orzeczniczego ma istotne znaczenie, gdyż w szerszej perspektywie wpisuje się w konstytucyjne (art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), konwencyjne (art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności), unijne (art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej) gwarancje dostępu jednostki do sądu właściwego, prawidłowo umocowanego i bezstronnego. Nie oznacza to jednak, że w konsekwencji każdy sędzia Sądu Najwyższego nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i w konsekwencji każdorazowo sąd z udziałem takiego sędziego jest nienależycie obsadzony. Wyłączenie sędziego bez względu na to, na jakiej występuje ono podstawie, zawsze dotyczy jednak osądzenia konkretnej sprawy i następuje na podstawie wszelkich istotnych aspektów, które rozważane z punktu widzenia prawa oraz wiążących sędziego zasad etyki i ocen mogą wywoływać w odbiorze zewnętrznym umotywowaną wątpliwość co do jego bezstronności, czy istnieją choćby pozory osobistego zaangażowania. W badanej sprawie powyższe okoliczności nie zostały wykazane. Inaczej ujmując orzeczenie sądu, także Sądu Najwyższego nie może być sprzeczne z ustawą (art. 87 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji w zakresie wniosku strony powodowej o wyłączenie od rozpoznania sprawy sędziego.

[SOP]

(r.g.)

